

Detekce potenciálních hrozeb politického vývoje EU s dopadem na zahraniční obchod

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: 6210R015 – Ekonomika a management mezinárodního obchodu
Autor práce: **Veronika Červená**
Vedoucí práce: Ing. Mgr. Marek Skála, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Červená**
Osobní číslo: E15000191
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: B6210R015 – Ekonomika a management mezinárodního obchodu
Zadávající katedra: katedra ekonomie
Vedoucí práce: Ing. Mgr. Marek Skála, Ph.D.
Konzultant práce: Ing. David Hanuš
Kautex Textron Bohemia, manažer nákupu

Název práce: **Detekce potenciálních hrozeb politického vývoje EU s dopadem na zahraniční obchod**

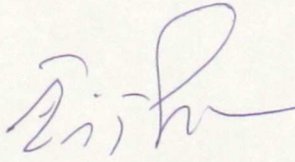
Zásady pro vypracování:

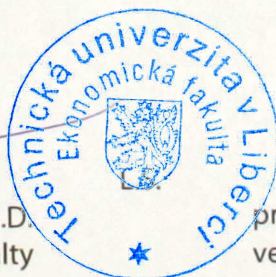
1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Identifikace potenciálních hrozeb politického vývoje EU.
3. Detekce dopadů hrozeb pro zahraniční obchod.
4. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

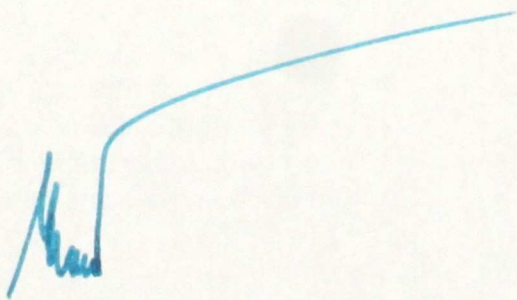
Seznam odborné literatury:

- FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. 2009. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-180-2.
- BINDI, Frederiga. 2010. *The Foreign Policy of the European Union*. Washington D. C.: Brookings Institution Press. ISBN 978-08157722526.
- JUNCKER, Jean-Claude. 2017. *Bílá kniha o budoucnosti Evropy* [online]. Brusel: Evropská unie. [cit. 2017-09-29]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/>
- HILL, Christopher a Michael SMITH. 2011. *International relations and the European Union*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press. New European Union series. ISBN 978-0199544806.
- CIHELKOVÁ, Eva. 2011. Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity? *Současná Evropa* [online]. 2 (2): 28 [cit. 2017-09-30]. Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf>
- PROQUEST. 2017. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Rozsah práce:	30 normostran
Forma zpracování:	tištěná / elektronická
Datum zadání práce:	31. října 2017
Datum odevzdání práce:	31. srpna 2019

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 3.5.2018

Podpis: Červená

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala mému vedoucímu bakalářské práce Ing. Mgr. Marku Skálovi, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Anotace

Tato bakalářská práce vymezuje potenciální signifikantní hrozby politického vývoje Evropské unie s ohledem na dopad ekonomiku Evropské unie a zahraniční obchod. Jsou zde uvedeny nejvýznamnější hrozby, rizika a události, které by mohly mít vliv na další vývoj Evropské unie. Dále jsou tři vybrané, migrační, dluhová a integrační krize, vymezeny a jejich vliv podrobněji rozepsán.

Klíčová slova

dluhová, evropská, integrační, krize, migrační, unie

Annotation

This bachelor thesis delimits potential significant threats of political development European union with effect on the economy of the European Union and international business. There are stated the most important threats, risks and event, which could have an influence on the next development of the European Union. In the next part of the thesis are selected three threats, migration, debt and integration crisis. They are delimited and their influence expanded.

Keywords

crisis, debt, european, integration, migration, union

Obsah

Úvod	10
1. Vymezení potenciálních hrozeb vývoje Evropské unie	11
1.1 Migrační krize	11
1.2 Brexit	11
1.3 Bezpečnost	12
1.4 Dluhová krize	13
1.5 Nové členské státy	13
1.6 Čtvrtá průmyslová revoluce	14
1.7 Životní prostředí	15
1.8 Preferenční obchodní vztahy	16
1.9 Kohezní politika	16
1.10 Globalizace	17
1.11 Nerovnováha na trhu práce	17
1.12 Evropská politika sousedství	18
2. Migrační krize	19
2.1 Deskripce a vymezení migrační krize	19
2.1.1 Válečné konflikty na Blízkém východě	19
2.1.2 Migrační krize Evropské unie a schengenského prostoru	20
2.2 Možné dopady migrační krize na ekonomiku Evropské unie	21
2.2.1 Migrace a její vliv na ekonomiku	21
2.2.2 Migrace do Evropské unie	23
3. Dluhová krize	27
3.1 Deskripce a vymezení dluhové krize	27
3.1.1 Období před krizí	27
3.1.2 Řecká krize	29
3.2 Možné dopady na ekonomiku Evropské unie	31
3.2.1 Budoucnost společné měny a měnové oblasti	33
4. Integrační krize	34
4.1 Deskripce a vymezení integrační krize	34
4.2 Možné dopady na ekonomiku Evropské unie	35
4.2.1 Možné ekonomické efekty na Velkou Británii	36
4.2.2 Možné ekonomické efekty na Evropskou unii	37
Závěr	40

Seznam tabulek

Tabulka 1 Celkový počet žadatelů o azyl v Evropské unii (v tisících)	23
Tabulka 2 Migrace do vybraných států Evropské unie	23
Tabulka 3 Nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie.....	26
Tabulka 4 Veřejný dluh pěti vybraných zemí eurozóny postižených dluhovou krizí	31
Tabulka 5 Deficit/přebytek veřejných financí pěti vybraných zemí Evropské unie	32
Tabulka 6 Deficit Evropské unie s Velkou Británií (28) a bez Velké Británie (27)	37
Tabulka 7 Veřejný dluh Evropské unie s Velkou Británií (28) a bez Velké Británie (27)...	38

Seznam zkratk

CETA – Komplexní hospodářská a obchodní dohoda mezi Evropskou unií a Kanadou

TTIP – Transatlantické obchodní a investiční partnerství

HDP – hrubý domácí produkt

Úvod

V současné době je Evropská unie vystavena hned před několika výzvám, které určí její další směřování. Nejde přesně říci, jaký dopad na Evropskou unii budou mít, zda bude pokračovat ve své existenci a nadále se rozšiřovat nebo jestli je z dlouhodobého hlediska odsouzena k zániku.

Tato práce pojednává o potenciálních hrozbách vývoje Evropské unie s důrazem na vliv na ekonomiku a zahraniční obchod. V první části práce bylo vymezeno několik signifikantních událostí, jednání či vlivů, které mají dopad na Evropskou unii. V druhé části se práce podrobněji zabývá třemi vybranými hrozbami. V případě této práce se jedná o migrační, dluhovou a integrační, respektive desintegrační, krizi. V podkapitolách, které se věnují jednotlivým problematikám, jsou popsány a vymezeny jednotlivé krize a jejich vliv na ekonomiku Evropské unie, popřípadě její zahraniční obchod.

Pro tuto práci si autorka stanovila dvě výzkumné otázky:

Které hrozby budoucího vývoje Evropské unie je nutno považovat za významné?

Jaké dopady signifikantních hrozeb, vymezených pro účely bakalářské práce, lze očekávat na ekonomiku Evropské unie, popřípadě její zahraniční obchod?

1. Vymezení potenciálních hrozeb vývoje Evropské unie

Názorů na vývoj Evropské unie a co by mohlo její další cestu ovlivnit je velká řada. Ať už ekonomové či politologové se stavějí na dvě základní strany, buď dle jejich názoru Evropská unie nemá šanci dlouhodobě fungovat anebo v tomto uspořádání vidí budoucnost a možnost toho, aby jednotlivé státy Evropy mohly mít větší vliv skrze unii. Tomuto tématu se například věnují Eva Cihelková (2011a),(2011b), Richard Baldwin (2013), Jiří Kraft (2008),(2012), Jiří Fárek (2008),(2012), Petr Fiala (2009), Markéta Pitrová (2009), Christopher Hill (2011), Michael Smith (2011), Thilo Sarrazin (2013) a další, i o jejich myšlenky a práce se tato práce opírá. V následující kapitole je shrnuto několik událostí, jednání či vlivů, které by mohly mít signifikantní dopad na další vývoj Evropské unie.

1.1 Migrační krize

Jednou z nejaktuálnějších otázek, které se v současné době probírají mezi odborníky i laiky, je migrační krize, která ochromila Evropskou unii a schengenský prostor.

Masovou migraci způsobily konflikty na Blízkém východě, ale jistou motivací mohlo být i případné zlepšení ekonomické situace imigrantů. Problém však nastává v tom, že v případě masové migrace nemá Evropská unie kapacity na to, aby se s ní vypořádala. Zároveň nejsou dodržována pravidla vstupu migrantů do schengenského prostoru a přesto, že by měli migranti setrvávat na území první země schengenského prostoru, do které se dostali a zde zažádat o azyl, tak tímto způsobem nejednají a pokračují dále v cestě do svých pomyslných cílů, což jsou zpravidla ekonomicky přitažlivější země, například Německo nebo Velká Británie.

1.2 Brexit

Hrozbou pro další vývoj Evropské unie může být i vystoupení Velké Británie z Evropské unie, neboli brexit. O vystoupení bylo rozhodnuto v referendu v červnu roku 2016. britská vláda se rozhodla, že bude referendum respektovat a v březnu roku 2017 podala oficiální oznámení o vystoupení z Evropské unie.

Jedním z důvodů byla i právě výše zmíněná migrace. Množství zahraničních obyvatel, kteří se stěhovali za účelem zlepšení své ekonomické a sociální úrovně, se v průběhu posledních let zvyšovalo a to nejen díky konfliktům na Blízkém východě, ale také díky novým členským státům Evropské unie.

Dle některých názorů může vystoupení Velké Británie z Evropské unie znamenat změnu vztahů mezi členskými zeměmi Evropské unie a také změnu v mocenském uspořádání členských zemí.

Na základně úspěšnosti či neúspěšnosti desintegračního procesu, respektive jaký efekt bude mít desintegrační proces na Velkou Británii, je pravděpodobnost, že i ostatní země projeví zájem o výstup z Evropské unie. To se projevilo již ve volbách několika členských států, kdy sklidily úspěch strany, které vystupují protiujinně a navrhuji referendum ohledně výstupu jejich země z Evropské unie.

Evropská unie se díky vystoupení Velké Británie dostane do nové a neznámé situace, protože se doposud pouze rozšiřovala a teprve až nyní dochází k procesu opačnému.

1.3 Bezpečnost

S migrační krizí a zároveň na základně současného dění na území Iráku a Sýrie přišla i otázka ohledně bezpečnosti v Evropě.

Za poslední tři roky proběhlo hned několik útoků na veřejnost, ke kterým se přihlásila teroristická organizace Islámský stát. Bombové útoky, nájezdy dopravními prostředky do skupin lidí nebo střelba do lidí vyděsili obyvatele celého kontinentu. Bylo třeba zvýšit ochranu a dohled na některých místech, kde se vyskytuje větší množství osob a jsou tedy snadným a efektivním terčem pro útočníky.

Dalšími bezpečnostními hrozbami jsou regionální konflikty a organizovaný zločin. O tom svědčí nedávná vražda slovenského novináře nebo i historie organizovaného zločinu jak na území České republiky, tak i v jiných státech Evropy. V tomto případě by se dalo zohlednit i spekulace o novelizaci zákonů o držení zbraní v České republice, který by mohl občanům povolit zbraň v případě potřeby použít. Je však přinejmenším spekulativní, kdy případ potřeby nastává a zda by se v tomto případě nemělo zvážit zpřísnění postupů pro získání zbrojního průkazu a tudíž i povolení legálně držet zbraň.

Z ekonomického pohledu může s ohledem na bezpečnost vzniknout náklady na její zajišťování. Tyto náklady by vlády mohly kompenzovat zvýšením daňové zátěže na produkty prodávané v jejich zemích. Zvýšení daní by také mohlo způsobit zdražení produkce, tudíž by byl nižší odbyt domácí produkce, která by tak byla ohrožena a zvýšila by se poptávka po produkci zahraniční.

1.4 Dluhová krize

Proces dluhové krize trvá již od roku 2009, tedy od doby co naplno propukla globální ekonomická krize. Bohužel tato krize znamenala jednu z největších zkoušek eurozóny a Evropské unie, kdy Řecko svou krizi nezvládlo a tak mu bylo poskytnuto několik záchranných balíků. Mezitím zkolabovaly ekonomiky i několika dalších slabších členů eurozóny. Mezi státy, jež potřebovaly pomoc, patřilo i Irsko, Španělsko, Portugalsko a Kypr. S ohledem na vývoj veřejného dluhu těchto zemí je efektivnost záchranných balíků velmi nízká a jediný stát, kterému se povedlo snížit svůj veřejný dluh je Irsko. I přes to, že problém trvá již delší dobu, tak k jeho vyřešení zatím nedochází.

1.5 Nové členské státy

Posledním, členem, který přistoupil do Evropské unie, bylo v roce 2013 Chorvatsko, od té doby se jedná o dalších nových členech, kteří by se mohli integrovat do Evropské unie. Někteří teoretici zvažují i dočasné omezení rozšiřování Evropské unie s odkazem na vystupující Velkou Británii. Mezi kandidáty na členské státy Evropské unie patří Albánie, Černá Hora, Srbsko, Makedonie a Turecko. Ohledně všech těchto zemí však panují dohady, zda by bylo pro Evropskou unii výhodné zařadit je mezi své členy.

V současné době je v přístupovém procesu, ze zemí západního Balkánu, nejbližší Černá Hora, která podala přihlášku ke členství v Evropské unii v roce 2008 a status kandidátské země získala v roce 2010 a Srbsko, které podalo přihlášku ke členství v Evropské unii v roce 2009 a v roce 2012 získalo kandidátský status. Srbsko by spolu s Černou Horou mohlo být přijato do Evropské unie do roku 2025, tento termín uvedla vedoucí unijní diplomacie Federica Mogherini, která upozornila, že se zároveň jedná i o poměrně realistický termín, kdy by oba státy mohly dokončit svá už zahájená přístupová jednání.

V případě Makedonie, která podala přihlášku ke členství již v roce 2004 a kandidátský status získala v roce 2005, jednání brzdí nepřívětivé vztahy Makedonie a Řecka. Albánie požádala o členství v roce 2009 a kandidátský status získala v roce 2014, od té doby se však jednání nepokračovalo, protože se vyčkávalo na reformy v Albánii, které by napomohly k její transparentnosti. Albánské soudnictví se totiž potýkalo s vysokou mírou korupce.

K dalším ze států, kteří jsou zvažováni jako možní noví členové unie, patří Turecko. Ekonomická vyspělost Turecka se moc neliší od vyspělosti Bulharska nebo Rumunska, které už do Evropské unie patří. Turecká regionální politika ale v podstatě nefunguje nebo funguje velmi špatně a díky své velikosti a rozloze nastává riziko, že nároky na pomoc od unie porostou. Na druhou stranu je turecká ekonomika velmi dynamická a díky demografické struktuře má značný rozvojový potenciál.

Mezi potenciální kandidátské země Evropské unie patří Bosna a Hercegovina a Kosovo. V případě všech balkánských států, tedy Černé Hory, Srbska, Makedonie, Albánie, ale i Bosny a Hercegoviny a Kosova se na nedávném summitu západobalkánských států vyjádřil předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker tak, že Evropská unie je připravena všechny tyto země přijmout, na druhou stranu ani jedna z nich zatím předpoklady pro členství nesplňuje.

Nové členské státy by znamenaly nová odbytiště a zároveň zdroje produkce. Výhodou je především, že se vstupem do Evropské unie odpadnou některé bariéry v rámci zahraničního obchodu.

1.6 Čtvrtá průmyslová revoluce

Svět se nyní nachází na prahu rozsáhlé technologické změny, tzv. čtvrté průmyslové revoluce. Ta dle předpokladů přinese výrazné posuny v charakteru výroby, ve struktuře výrobních nákladů i na trhu práce.

Inovace se stávají zdrojem budoucnosti a pro přežití moderní společnosti je výzkum nezbytný. Evropská unie má ve své podstatě ideální pozici, pro udržení tempa s vlnou inovacím, ať už se jedná o všeobecnou úroveň vzdělání, která je velmi vysoká, sociální systém mnoha států Evropské unie, který je značně rozvinutý, nebo o relativně vysokou míru hospodářské integrace v rámci Evropy i celého světa.

Na druhou stranu je i přes výborné zázemí pro další vývoj a inovace riziko, že ne všechny státy dosáhnou stejné nebo relativně podobné úrovně a budou schopni udržení tempa s ostatními členy ať už v oblasti inovací či finančně. Evropská komise proto vydala balíček pro modernizaci technologií a veřejných služeb, který má za cíl posílit konkurenceschopnost Evropské unie v digitálních technologiích a zajistit tak, aby jakýkoliv průmyslový podnik na území Unie mohl v plné míře těžit z digitálních inovací.

Čtvrtá průmyslová revoluce může zapříčinit snížení nákladů, především na výrobní faktory. Což by mohlo způsobit snížení cen pro zákazníky a spotřebitele.

1.7 Životní prostředí

Znečištění životního prostředí je už dlouhou dobu rizikem, které vnímá i široká veřejnost. Díky vysoké produkci a požadavkům na inovace vzniká denně velké množství odpadu. Trend třídění odpadu a tím i pokus o snížení jeho dopadu na životní prostředí je ale jen ve vyspělých zemích. Největší problém skýtají země třetího světa a nově industrializované země.

S odpady souvisí i zásoby pitné vody, které nejsou nekonečné a díky odpadům, které mnohokrát skončí ve volné přírodě, se ještě více omezují. Nejen díky odpadům, ale i díky užití nadměrného množství hnojiv a pesticidů, které se dostává do spodní vody a tak ohrožuje zásoby pitné vody.

Další věcí, která souvisí s životním prostředím, jsou emise, u nichž je dlouhodobá snaha o jejich snižování ať už hybridními vozidly anebo emisními omezeními.

Poslední z větších otázek ohledně ekologie a životního prostředí je určitě globální oteplování. Mnohými je globální oteplování popíráno. Evropská unie si však stanovila omezení ohledně globálního nárůstu teplot a na základě i snižování emisí tak chce docílit zpomalení procesu.

Pokud by se Evropská unie rozhodla radikálně zasáhnout do jednání o životním prostředí a například více daňově zatížit pohonné hmoty, zvýšilo by to náklady na dopravu. Zvýšení nákladů na dopravu by zvýšilo i celkové náklady na pořízení daného zboží, tudíž by bylo na trhu méně konkurenceschopné. Zároveň by to mohlo mít negativní dopad na turismus, který by se stal nákladnější.

1.8 Preferenční obchodní vztahy

Evropská unie má s řadou třetích zemí uzavřenou preferenční dohodu, která usnadňuje vzájemný obchod. Podstatou uzavírání těchto dohod je dosažení vyššího stupně liberalizace ve vzájemném obchodu. Nejčastější formy preferenčních dohod je celní unie, kdy dochází k vytvoření jednotného celního území nebo jednotné oblasti volného obchodu, v nichž jsou cla a další úpravy omezující obchod odstraněny.

Nejznámější v poslední projednávané dohody byly Transatlantická obchodní a investiční partnerství (TTIP) a obchodní dohoda mezi Evropskou unií a Kanadou (CETA). TTIP mělo být uzavřeno s USA, hlavním cílem bylo tyto dva velké trhy propojit, zliberalizovat vzájemný obchod a investice a snížit byrokratickou zátěž pro firmy. Po zvolení Donalda Trumpa prezidentem USA bylo jednání pozastaveno a v současné době se v něm nadále nepokračuje. Na rozdíl od dohody CETA, která je uzavírána s Kanadou. Tato dohoda si klade za cíl celkově propojit a podpořit spolupráci mezi Evropskou unií a Kanadou. Preferenční dohoda s Kanadou vešla v prozatímní platnost pod podmínkou, že přijme všechna nezbytná prováděcí pravidla. Dohoda CETA bude plně provedena teprve, až ji schválí všechny členské státy v souladu se svými vlastními ústavními požadavky.

Preferenční obchodní dohody mohou otevřít nové trhy pro členy Evropské unie a zvýšit tak export i import tím, že se sníží náklady na zahraniční obchod.

1.9 Kohezní politika

Jedním z důležitých pilířů Evropské unie je i politika hospodářské a sociální soudržnosti neboli kohezní politika. Kohezní politika Unie se zaměřuje na vyrovnávání hospodářských a sociálních rozdílů mezi členskými zeměmi a jejich jednotlivými regiony. Fondy vytvořené na podporu kohezní politiky financují projekty zaměřené na soudržnost, politiku rozvoje venkova a na námořní a rybářskou politiku. Investice jsou směřovány tak, aby se podpořilo dosažení cílů.

Ač je tento program stále v průběhu a měl by trvat až do roku 2020, najdou se v něm jisté mezery, jako je například zneužívání dotací.

1.10 Globalizace

Globalizace jakožto dlouhodobý proces, který zahrnuje hned několik oblastí, jako je například ekonomika, politika a další, vytváří rostoucí vzájemnou závislost národních ekonomik a společností. Projevy globalizace může být například schengenský prostor, který vytváří prostor s volně se pohybujícími osobami i kapitálem anebo Eurozóna, kde několik různých států Evropské unie sdílí jednu měnu a tudíž i jednu měnovou politiku.

I přes to, že globalizace pomáhá k efektivnosti ekonomik, nárůstu blahobytu a vše se díky ní zdá být dostupnější, tak na druhou stranu zvyšuje znečištění životního prostředí, vytváří vzájemnou závislost ekonomik a může způsobit ztrátu schopnosti států řídit dění ve své zemi a díky tomu narůstá i sociální nerovnost mezi jednotlivými zeměmi. Díky propojenosti jsou ekonomiky mnohem citlivější na jakékoliv změny. Nicméně je globalizace směr, kterým se v současné době většina světa vydává.

Jedním z důsledků globalizace je i potravinová krize, která ohrožuje chudé lidi po celém světě. Nastává problém nízkých a nestabilních cen komodit. Proto je třeba vytvořit lepší regulace, které pomohou stabilizovat potravinového průmyslu. Problém není však jen nedostatek potravin, ale také jednání některých zemědělců a zemědělských společností, které agresivně zachází se svými polnostmi. Příroda a pole nejsou nevyčerpatelné zdroje, ale naopak mají svůj ekosystém, který je dlouhodobě narušován. Špatné zacházení může způsobit neúrodnost půdy a tak markantně snížit její plodnost, což způsobí nedostatek určité komodity, která je na těchto polnostech pěstována.

Globalizace a její možné nezvládnutí by mohly zapříčinit opačný efekt, než jaký je její cíl. Mohla by způsobit rozpory mezi státy a tak ohrozit existenci Evropské unie, některých preferenčních dohod a mezinárodní obchod mezi těmito státy.

1.11 Nerovnováha na trhu práce

Dalším problémem je narůstající nerovnováha na trhu práce. S ohledem na rychlý vývoj elektrotechniky mohou osoby zejména staršího věku zaostávat za technologiemi, což z nich vytváří rizikovou skupinu na trhu práce. Zároveň se u pracovníků v předdůchodovém věku anebo v případě čerstvých absolventů je často možné setkat s diskriminací na trhu práce. Pro tento případ vytvořila Evropská unie program flexicurity. Jedná se o hledání rovnováhy mezi flexibilitou a ochranou trhu práce. V souvislosti

s globalizací a integrací není možné přehlédnout, že oboje nepřináší pouze výhody, ale také hrozby. Pro projekt flexicurity je důležité vytvořit smluvní uspořádání vztahů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, které bude dostatečně pružné, podporovat celoživotního vzdělávání zaměstnanců, podporovat zaměstnance v předdůchodovém věku ze strany státu a vybudovat moderní sociální systém, který bude zárukou jak sociálních jistot tak motivuje získání a udržení práce a tak zvýšení jejich konkurenceschopnosti na trhu práce.

1.12 Evropská politika sousedství

Evropská politika sousedství je jednou ze součástí politiky vnějších vztahu Evropské unie. Zahrnuje vztahy se státy, které sdílejí hranice, ať pozemní či přímořské, s Evropskou unií. Evropská politika sousedství vznikla za účelem vyhnout se novému rozdělení eurostředomořského regionu po prvním východním rozšíření Evropské unie v roce 2004 a také za účelem utužení vztahů se zeměmi, které sídlí v blízkosti Unie.

Vzhledem k dalšímu rozšiřování Unie se stala bezpečnost a stabilita zemí v blízkém sousedství klíčovou i pro bezpečnost a stabilitu Evropské unie.

Tato kapitola zmapovala události, jednání a činy, které mohou mít signifikantní vliv na další vývoj Evropské unie. Pro další účely práce byly vybrány tři hrozby, které mohou mít největší vliv na Evropskou unii a to migrační krizi, dluhovou krizi a v neposlední řadě integrační krizi neboli brexit.

2. Migrační krize

V současné době je migrace velkým hybatelem společnosti a ve velké míře jí ovlivňuje. Často je vnímání negativně. V této kapitole je zmapován průběhu migrační krize v Evropské unii a ekonomické efekty migrace.

2.1 Deskripce a vymezení migrační krize

Migrační krize otřásá Evropskou unií již od roku 2015. Do Evropské unie přichází vysoké množství migrantů zejména z Afriky a Blízkého východu, kde v současné době probíhají válečné konflikty. Jsou mezi nimi jak váleční uprchlíci, tak ekonomičtí migranti.

2.1.1 Válečné konflikty na Blízkém východě

Pro nalezení příčin vzniku migrační krize je třeba se vrátit přibližně do dob války v Iráku, která se odvíjela od roku 2003 do konce roku 2011. Již v té době se totiž začalo formovat teroristické uskupení, které se posléze vyvinulo do současného Islámského státu. Během války v Iráku se zformovala teroristická skupina Al-Káida v Iráku, která se odkazovala na teroristické uskupení Al-Káida, které působí na území Afgánistánu. Hlavním představitelem iráckého skupiny byl Abú Musab az-Zarkáviho. Po jeho úmrtí byla skupina natolik oslabena, že se stáhla do ústraní.

Posléze ale přišlo tzv. Arabské jaro, což znamenalo i obrození této teroristické skupiny již pod novým názvem Islámský stát. Skupina využila konfliktů v některých arabských zemích a začala rozšiřovat své působení na území Sýrie a Iráku, kde vytvořila chalífát. Boje o tato území jsou vedeny doposud.

I přes název Islámský stát je důležité si uvědomit, že je to pouze název teroristické organizace, která sice má vlastní území, ale toto území neprávem okupuje. Snaží se mít i nějakou strukturu a pravidla a patří mezi jedny z nejlépe propracovaných teroristický organizací, i tak se nejedná o stát a jeho existence není uznaná.

2.1.2 Migrační krize Evropské unie a schengenského prostoru

Největším problémem Evropské unie, se stalo to, že rezignovala na plnění a vymáhání pravidel pro fungování schengenského prostoru. Schengenský prostor je oblast pro volný pohyb osob mezi státy Evropské unie a některými dalšími evropskými státy. Mezi pravidla správy schengenského prostoru patří volný pohyb osob mezi členskými státy tohoto prostoru, kontrola vnějších hranic prostoru a společná pravidla pro jednání v rámci azylové politiky, která určují postupy a zpracování žádostí o azyl v oblasti schengenského prostoru. Každý žadatel by se měl zaregistrovat, podat žádost o azyl a čekat na posouzení žádosti v první zemi schengenského prostoru, do které přišel.

Avšak nařízení na správu schengenského prostoru selhala. Ať už šlo o vnější kontrolu hranic oblasti Schengenu nebo o setrvání žadatelů v první zemi oblasti. V reakci na tuto situaci Evropská unie schválila, i přes odpor některých členských zemí, kvóty na přerozdělování imigrantů mezi členské státy Evropské unie (v současné době již kvóty nejsou účinné). I to se však ukázalo jako nařízení naprosto nefunkční, protože proti přerozdělování byli jak státy Evropské unie, tak samotní imigranti.

Některé členské země Evropské unie přijaly opatření, která podstatně snížila imigraci do těchto zemí. Některé země se rozhodly obnovit kontroly na hranicích i uvnitř oblasti schengenského prostoru. Například Maďarsko na svém úseku vnější hranice uvnitř schengenského prostoru vystavělo hraniční bariéry a Rakousko ve spolupráci s některými státy na Balkánu přijalo opatření, které omezilo imigraci na balkánské trase. Toto jednání však není v souladu s předpisy stanovenými Evropskou unií. Státy se tak vystavují riziku toho, že proti nim Evropská komise bude moci zahájit právní řízení za neplnění svých povinností. Evropská komise zatím této možnosti nevyužila, i přes to, že se spekuluje, že právě tomuto právnímu řízení bude čelit i Česká republika v rámci neochoty přijímat uprchlíky z Afriky a Blízkého východu.

Jean-Claude Juncker (2017) vydal pod záštitou Evropské komise takzvanou Bílou knihu o budoucnosti Evropy, která obsahuje úvahy a možné scénáře pro 27 členských zemí Evropské unie (již je zváženo vystoupení Velké Británie z Evropské unie) v roce 2025. Vyplynávají z toho dvě základní možnosti. Buď bude Evropská unie řešit migraci a azylovou politiku společně, tedy pokračovat ve stávající politice, anebo každý jednotlivý stát sám za sebe. Obě varianty mají svá rizika, která by mohla způsobit neshody mezi jednotlivými členskými státy a zároveň vyvolat nesouhlas u obyvatel Evropské unie.

Cílem Evropské komise je další přerozdělování migrantů mezi členské země, provedení dalších kroků k harmonizaci azylové politiky, zvýšení kontroly na vnějších hranicích prostoru, rozšíření legálních cest migrace a spolupráce s domovskými zeměmi uprchlíků, aby byl návrat do jejich vlasti urychlen.

2.2 Možné dopady migrační krize na ekonomiku Evropské unie

Na začátek je také důležité si vymezit dva pojmy a to uprchlík a ekonomický migrant. V případě uprchlíka se předpokládá, že opustil svou zemi ze závažného důvodu, a že má v plánu se do země původu vrátit, jen co tento důvod pomine. Ekonomický migrant vycestoval za účelem zvýšení své životní úrovně a v jeho plánu je setrvat v cílové zemi.

2.2.1 Migrace a její vliv na ekonomiku

Migrace je obecně přemísťování osob, často se tak děje mezi různými zeměmi, kde je jedna domovská země, odkud migrant pochází, a dále je tu i cílová země, tedy země, do které migrant směřuje. Migrace může mít různé důvody. Nejčastější důvody jsou politické, ekonomické anebo v rámci rodiny.

Na ekonomickou migraci je zejména v poslední době nahlíženo negativně. Obecně je míněno, že migranti se stěhují do cílové země hlavně kvůli sociálnímu systému a výhodám, které z něho plynou. Hlavním motivem těchto migrantů je ale to, aby si zlepšili svou ekonomickou situaci, což zákonitě neznamená využívání a přizívování se na sociálním systému cílové země.

Migrace může mít několik efektů. Na základě publikace Jiřího KRAFTA a Jiřího FÁRKA (2012) může přijímající země, tedy země cílová pro migranta, profitovat z kvalifikované (i nekvalifikované) pracovní síly ze zahraničí. Přitom jí odpadají náklady spojené se

školením, odborným vzděláváním a výchovou dané osoby. Může v cílové zemi zvyšovat nabídku práce. Teoreticky může brzdit i inflační tendenci u mezd a může docházet i k poklesu mezd, protože imigranti jsou častěji ochotni přijímat nižší mzdu. Nižší mzda snižuje náklady na výrobní faktory, což vede k snížení celkových nákladů. Teoreticky by to mohlo vést i k snížení maloobchodních cen zboží a služeb pro konečného spotřebitele.

Největší výhodou migrace je však pohyb osob, což může pomoci vyvážit nerovnováhu na pracovním trhu, která může být způsobena tím, že osoba nabízející práci se nachází v geograficky jiné oblasti, než kde je poptávka po této pracovní síle. Imigrant také odvádí daně v cílové zemi a tak se i nadále zapojuje do fungování místní ekonomiky.

Migrace má pozitivní dopady i z hlediska demografického, protože zvyšuje celkovou populaci, což by se mohlo příznivě projevit především proto, že v současné době se je klesající trend počtu obyvatel ve většině zemí Evropské unie. Imigrace také zvyšuje agregátní poptávku, což je úhrn výdajů všech ekonomických subjektů. Také může přispět k hospodářskému růstu v krátkém období, vyšší hospodářský růst pak zvyšuje daňové příjmy státu.

Na druhou stranu ekonomika země, odkud migrant pochází, může posléze trpět nedostatkem kvalifikovaných pracovníků neboli „odliv mozků“. Zároveň tak přijde o svou investici do vzdělání a výchovy dané osoby.

Negativní efekt může mít migrace i na cílovou zemi. Jak je již výše zmíněno, imigrace zvyšuje nabídku práce na pracovním trhu a tím může snížit rovnovážnou mzdu pracovníků s nízkou kvalifikací. Imigrace taky může zvýšit nezaměstnanost v dané zemi. U nízkokvalifikovaných pracovníků je také větší riziko nezaměstnanosti a tudíž i ekonomické neaktivity, což pro stát znamená vyšší vládní výdaje na sociální dávky, vzdělávání v případě rekvalifikace nezaměstnaných imigrantů, nebo zdravotní péči.

Vysoká míra migrace nepřináší jen rizika již výše zmíněná, ale zároveň může ohrozit i národní identitu a zhoršit politickou rovnováhu cílové země. V nedávných volbách bylo možné se přesvědčit, že tomu tak je v mnoha státech, kde začínají růst volební preference stran s nacionálními prvky, které přímo i nepřímo vystupují proti migraci, přijímání uprchlíků a často i proti setrvání v Evropské unii. Nejčastějšími námitkami proti migraci jsou ochrana společnosti před chudobou, ochrana před zneužitím sociálního systému, dále pak kulturní a politické příčiny.

2.2.2 Migrace do Evropské unie

Jak již bylo uvedeno v předchozích částech kapitoly, tak se Evropská unie potýká s masovou migrací již od roku 2015.

Tabulka 1 Celkový počet žadatelů o azyl v Evropské unii (v tisících)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Evropská unie	225,2	263,8	259,4	309,0	335,3	431,1	627,0	1322,8	1258,9

Zdroj: Eurostat

Tabulka výše ukazuje celkový počet žadatelů o azyl v Evropské unii za posledních osm let. Zatímco v roce 2008 bylo přijato 225 200 žádostí o azyl, v roce 2011 to už bylo 309 000. Stoupající tendence pokračovala a v roce 2013 už Evropská unie obdržela 431 100 žádostí o azyl. O rok později už dokonce 627 000 žádostí. V roce 2015 bylo obdrženo více než dvojnásobek žádostí oproti předchozímu roku a to 1 322 800. V roce 2016 pak došlo k malému poklesu na 1 258 900 žádostí o azyl v rámci Evropské unie.

Tabulka 2 Migrace do vybraných států Evropské unie

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Velká Británie	590 242	566 514	590 950	566 044	498 040	526 046	631 991	631 452
Německo	682 146	346 216	404 055	489 422	592 175	692 713	884 893	1 543 848
Švédsko	101 171	102 280	98 801	96 467	103 059	115 845	126 966	134 240
Francie	296 608	296 970	307 111	319 816	327 431	332 640	339 902	363 869
Španělsko	599 075	392 962	360 705	371 331	304 053	280 772	305 454	342 114
Itálie	534 712	442 940	458 856	385 793	350 772	307 454	277 631	280 078

Zdroj: Eurostat

V tabulce jsou uvedeny počty osob, které dlouhodobě migrují do vybraných zemí. Jednotlivé země jsou vybrány na základě toho, že mají jedny z nejvyšších počtů osob, které do nich dlouhodobě migrují. Je třeba také zdůraznit, že statistika zohledňuje pouze legální migraci.

Jak je možné vidět v tabulce, tak u většiny zemí došlo mezi rokem 2008 a 2009 k propadu, který má za následek globální ekonomická krize (viz kapitola o dluhové krizi), která zasáhla i Evropskou unii. Nejvíce imigrantů zaznamenalo Německo, které se stalo hlavním cílem uprchlíků, ale zároveň je lukrativní i pro ekonomické migranty. Na druhou stranu u Velké Británie dochází k zanedbatelnému poklesu. I přes to je migraci do Velké Británie taky markantní a byla jedním z důvodů rozhodnutí o vystoupení Velké Británie z Evropské unie (viz kapitola integrační krize).

To způsobuje protiunijní náladu ve spoustě zemí Evropské unie. Ta se ukazuje i ve výsledcích referend, ve kterých se voliči vyslovují k otázkám spojeným s evropským integračním procesem. Na základě výsledků referenda ve Velké Británii se občané rozhodli, že již nadále nechtějí být součástí Evropské unie a vláda Velké Británie se rozhodla žádosti svých občanů vyhovět. V Nizozemsku pak občané v referendu o dohodě o přidružení mezi Evropskou unií a Ukrajinou odmítli tuto asociační dohodu. V Maďarsku proběhlo referendum o kvótách na přerozdělování imigrantů, kdy byla drtivá většina hlasujících proti.

Migrační krize tudíž ohrožuje politickou stabilitu Evropské unie. Vzniklo výhodné prostředí pro extrémistické strany, které jsou zásadně proti Evropské unii a přijímání uprchlíků a to hlavně muslimů. To staví Unii do nevýhodné situace a její případný rozpad, což je pouze krajní řešení, by měl katastrofální dopad na mezinárodní obchod v Evropě. V Evropě by opět vznikly bariéry, ale nejen vzájemně mezi jednotlivými bývalými členy Unie, ale také mezi státy, s kterými má Evropská unie preferenční dohody.

Ač z všeobecného hlediska vyplývá, že migrace má spoustu pozitivních dopadů, bohužel v rámci migrační krize, která postihla Evropskou unii a další státy schengenského prostoru, kde probíhá masová migrace, je její dopad spíše negativní.

Migrace byla i jedním z důvodů, proč se Velká Británie rozhodla vystoupit z Evropské unie. I když v tomto případě se jednalo spíše o ekonomickou migraci z nových členských států Evropské unie, ale i migrační krize a přerozdělování uprchlíků v jejich rozhodovacím procesu hrálo velkou roli.

Díky teroristickým útokům, nepřímo spojeným s migrační krizí, na některá evropská města pokleslo v rámci těchto měst i zemí odvětví turismu a zároveň to zvýšilo nároky na zajištění bezpečnosti pro občany. Úbytek turistů tak mohl mít negativní dopady na terciární sektor, který těží v těchto místech především z turismu, jako bylo například letiště v Bruselu. Pro obnovu cestovního ruchu do oblastí, které byly zasaženy útokem teroristů, je důležitá i všeobecná bezpečnost daného místa. Hlavně tedy, zda byly útoky provedeny v této oblasti nárazově nebo opakovaně a samozřejmě závisí na cílové skupině zákazníků, respektive turistů, kteří se do této oblasti vydávají.

Velký problém je i setrvávání uprchlíků v táborech. Pokud se zváží možnost, že mezi nimi se nachází také ekonomičtí migranti, co se rozhodli migrovat nejen kvůli situaci v jejich domovské zemi, ale také za cílem vyšší úrovně života, se mohou začít cítit frustrovaně, protože zlepšení jejich života nepřichází. To by mohlo zapříčinit vzpouru a další konflikty. Nabízí se tedy relativně jednoduché řešení, a to využít jejich pracovní síly a začít je intenzivně integrovat do společnosti Evropské unie. Toto je důležité řešit i z důvodu ekonomické náročnosti provozu uprchlických táborů.

Na druhou stranu jsou tímto ohroženi domácí zaměstnanci. Díky větší nabídce práce by mohl vzniknout tlak na zaměstnance, aby přijímali práci za nižší odměnu, než jsou ochotni. Díky zvýšení nabídky práce by se také mohla zvýšit nezaměstnanost, což by vedlo k zatížení země, kvůli poskytování sociálních dávek a pomoci nezaměstnaným. Zároveň se dá předpokládat, že většina migrantů jsou méně nebo málo kvalifikovaní, což je jedna z rizikovějších skupin.

Tabulka 3 *Nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Evropská unie	7,0	9,0	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2	9,4	8,5
Eurozóna	7,6	9,6	10,2	10,2	11,4	12,0	11,6	10,9	10,0
Německo	7,4	7,6	7,0	5,8	5,4	5,2	5,0	4,6	4,4
Velká Británie	5,6	7,6	7,8	8,1	7,9	7,6	6,1	5,3	4,8

Zdroj: Eurostat

Jak je možné v tabulce vidět, tak v současné době má nezaměstnanost klesající tendenci jak v celé Evropské unii, tak ve vybraných zemích s největším podílem imigrace. Jediné znatelné zvýšení proběhlo v době globální ekonomické krize mezi lety 2008 a 2009, což nejvíce zasáhlo státy eurozóny.

S ohledem na současnou situaci ve válečných zónách na Blízkém východě se dá předpokládat, že by se mohla část uprchlíků postupně začít vracet zpátky do svých domovských zemí. Otázkou ale zůstává, zde je z jejich strany ještě ochota se vracet zpátky do míst, které jsou většinou téměř srovnána se zemí. Další otázkou je, odkud se budou čerpat finance pro zprostředkování návratu těchto uprchlíků.

3. Dluhová krize

To co začalo v roce 2009 jako ekonomická krize Řecka, se stalo výzvou pro všechny členské země Evropské unie a rozšířila se na další státy eurozóny - Irsko, Portugalsko, Španělsko a Kypr (v některých zdrojích je uváděna i Itálie).

Krize v Řecku se stala problémem jak pro eurozónu, tak pro samotnou Evropskou unii; nikdy předtím se žádný člen eurozóny nedostal do takových problémů a zakládající smlouva eurozóny ani nezohledňuje možnost vystoupení z měnové unie.

Řecká krize také prověřuje aspekty integrace. Za jeden z důsledků krize lze a je považováno i vystoupení Velké Británie z Evropské unie, tzv. brexit. Evropskou unií roste nedůvěra a napětí vůči společné měně a stejně tak volební preference euroskeptických politických stran i samotných politiků.

V této kapitole bude nastíněn vývoj dluhové krize eurozóny a jeho dopady na ekonomiku Evropské unie.

3.1 Deskripce a vymezení dluhové krize

Krize eurozóny s různou intenzitou a s různými očekáváními ohledně jejího vyústění trvá již devět let. Jejím spouštěčem bylo oznámení Řecka v posledním čtvrtletí roku 2009, že řecký skutečný rozpočtový deficit v roce 2009 i očekávané rozpočtové schodky v dalších letech budou výrazně vyšší, než Řecko dosud uvádělo.

3.1.1 Období před krizí

V roce 1999 byl navržen Pakt stability a růstu před zavedením jednotné evropské měny a jeho hlavní náplní mělo být zajištění funkčnosti Hospodářské a měnové unie i po jejím ustanovení a měl sloužit také jako nástroj k udržení veřejných financí. Hlavní důvod paktu byly obavy, že po přijetí společné měny by některé státy eurozóny mohly přestat dodržovat fiskální disciplínu, což by mohlo vést k destabilizaci eura. Pakt se odkazoval na již přijatá maastrichtská konvergenční kritéria.

Mezi státy Evropské unie byl uzavřen Pakt stability a růstu, který mimo jiné nastavil požadavky na členské země eurozóny. První pravidlo bylo zachovat rozpočtový deficit státního rozpočtu do výše 3 % HDP. Druhý požadavek byl udržet souhrnný veřejný dluh na hranici maximálně 60 % HDP.

Počítalo se spíše se snižováním těchto hodnot v zájmu stability eura, ale reálně bylo bráno v úvahu i možné výjimečné krátkodobé porušení s ohledem na možný příchod hospodářské krize. V případě dlouhodobého porušování těchto pravidel, bylo ustanoveno, že na danou členskou zemi eurozóny by byly uvaleny sankce do výše až 0,2 % HDP, které by byly vratné, pokud by se situace změnila zpátky k normě. Pokud by však stav setrval nebo se zhoršoval, následovala by poměrně složitá procedura rozhodování o uvalení nevratných penále.

V roce 2003 jako první porušily Pakt stability a růstu v oblasti ročního deficitu státního rozpočtu Německo a Francie vzhledem k některým hospodářským problémům. Komise Evropské unie navrhla vydat druhé doporučení, které by přinutilo obě země navrátit se do stanovených mezí paktu, čímž by uplatnila sankční proceduru. Doporučení nedostalo v Radě Evropské unie nutnou dvoutřetinovou většinu, i vzhledem k politickému vlivu Německa a Francie, což vedlo k nedodržení Paktu a pro ostatní země to vytvořilo prostor pro porušování pravidel fiskální disciplíny. Došlo tak k porušení práva společenství i s ohledem na autoritu a fungování Evropského ústavního soudu.

V roce 2004 bylo Komisí schváleno usnesení, které poukazovalo na možnou reformu Paktu stability a růstu. Následně v roce 2005 se Rada Evropské unie i Evropská komise dohodly na přepracování Paktu se záměrem ukončit právní nejistotu vzniklou nepotrestáním za porušení úmluvy. S novými pravidly však nepřišlo mnoho změn a v roce 2005 se nacházelo již 13 členských zemí eurozóny v procesu, který měl zamezit zvyšování nadměrného deficitu.

V této době vzniklo i podezření, že Řecko zfalšovalo plnění Maastrichtských kritérií a i po vstupu do eurozóny dále falšovalo své ekonomické výsledky.

3.1.2 Řecká krize

Řecká krize se odvíjela na základě globální ekonomické krize. Ta měla své kořeny v hypoteční krizi, která v březnu roku 2008 zachvátila USA. Dále bylo také Řecko podezíráno z poskytování falešných údajů o své ekonomické situaci a některé statistické údaje byly dokonce odmítnuty institucí Eurostat, což je statistický úřad Evropské unie. Hlavní náplní Eurostatu je předkládat harmonizovaná statistická data na úrovni celé Evropské unie a zároveň poskytovat statistické srovnání region NUTS a členských států Evropské unie.

Řecko i díky své dlouhodobé ekonomické situaci krizi podlehl a ztratilo možnost si půjčovat na finančních trzích. Požádalo o mezinárodní finanční pomoc, která mu byla v květnu 2010 poskytnuta členskými státy eurozóny a Mezinárodním měnovým fondem.

Řecko obdrželo první záchranný balíček finanční pomoci na období tří let, za tu dobu mělo mít dostatek času na vyřešení svých ekonomických a fiskálních problémů a odvrácení bankrotu, aby nedošlo k rozšíření krize mezi další slabší členy eurozóny.

Ekonomická krize se však šířila dál a o půl roku později propukla v Irsku a na jaře 2011 v Portugalsku, i obě tyto země musely přijmout mezinárodní finanční pomoc. Navíc nedocházelo ani ke stabilizaci situace v Řecku, naopak řecké rozpočtové deficity zůstávaly na velmi vysoké úrovni a řecký veřejný dluh proto stále narůstal.

Na jaře roku 2012 byl spuštěn další záchranný plán pro Řecko. Byla odepsána více než polovina nominální hodnoty řeckého veřejného dluhu, které byly drženy soukromými investory, a byl přijat druhý balík mezinárodní finanční pomoci pro Řecko.

I přes tato opatření Řecko nebylo schopné dluhovou a ekonomickou krizi zvládnout v dohodnutém termínu, což oznámilo na podzim roku 2012. Tedy ani po poskytnutí druhého balíku a po částečném odpisu veřejného dluhu.

Situace se zhoršovala i v jiných státech eurozóny. V prosinci 2012 přijalo mezinárodní finanční pomoc Španělsko a na jaře 2013 i Kypr. Obě země potřebovaly podpořit finanční sektor a pomoci tak odvrátit vidinu státního bankrotu.

Krise eurozóny ovlivňovala i chod Evropské unie. Orgány i členské země Evropské unie přicházely s opatřeními a iniciativami, jak nastalou situaci řešit. Ty měly být nápomocny k udržení eurozóny v dosavadním složení. Jako první byly vytvořeny dočasné záchranné mechanismy pro krizi postižené země eurozóny, Evropský mechanismus finanční stabilizace a Evropský nástroj finanční stability. Od října roku 2012 začal fungovat stálý záchranný mechanismus eurozóny pro členské země v obtížích, tzv. Evropský mechanismus stability. Byl zaveden makroekonomický dohled a zpřísnil se rozpočtový dohled pro členské státy měnové unie. V roce 2013 vstoupila v platnost Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, která měla ještě více utužit fiskální disciplínu v členských státech eurozóny stanovením jejich povinnosti udržovat strukturální rozpočtové deficity, tj. deficity veřejných rozpočtů očištěné o vliv ekonomického cyklu a jednorázových a dočasných opatření.

I Evropská centrální banka přijala opatření k řešení dluhové krize. Její řešení jsou založené na využití extrémně uvolněné měnové politiky, konkrétně v nastavení základních úrokových sazeb do blízkosti nuly nebo do záporných hodnot a v množstevním uvolňování měnové politiky v podobě nákupu cenných papírů, především vládních dluhopisů členských zemí eurozóny. Evropská centrální banka také jako odpověď na řeckou krizi odkoupila dluhopisy a přerozdělila je mezi více než 800 bank skrze celou eurozónu v hodnotě více než 1 trilion eur. Nyní se objevují náznaky toho, že politika Evropské centrální banky v rámci až téměř nulových úrokových sazeb dosáhla svých limitů. Pravomoci, které Evropská centrální banka během krize dosáhla, ukazují, že by mohlo dojít v rámci demokratické kontroly ke střetu zájmů. Thilo Sarrazin (2013) upozorňuje, že někteří členové řídicích orgánů Evropské centrální banky i nadále jednájí především v zájmu zemí svého původu a zpochybňuje nutnost nákupu některých dluhopisů.

V červenci roku 2015 řecká vláda, ostatní země eurozóny a Mezinárodní měnový fond jednaly o další cestě. Možnosti byly celkem tři. První možností bylo nechat Řecko opustit eurozónu nebo dočasně pozastavit členství Řecka v eurozóně, v praxi by to znamenalo obnovit původní řeckou měnu nebo vytvořit naprosto novou měnu, díky tomuto zákroku se měla země lépe vypořádat se svými problémy, aniž by zasahovaly jiné členské státy eurozóny. Na jednu stranu by osvojení vlastní měny mohlo poskytnout řecké vládě větší autonomii a flexibilitu pro vypořádání se s krizí, ale odchod Řecka z eurozóny k národní měně by měl za následek zmatený přechod a mohl by ztížit ekonomickou situaci Řecka

a to hlavně díky vzniklým nákladům na vytvoření nové měny fyzicky i z byrokratického hlediska. Navíc by se jednalo o desintegrační proces, který ani není zanesen do smlouvy. Druhou možností bylo nechat Řecko v eurozóně a nechat větší pružnost řecké vládě, ale jak už se ukázalo, tak řecká vláda krizi dlouhodobě nezvládala. I proto nakonec byla zvolena třetí možnost. To znamená rozšíření třetího balíčku finanční pomoci a požadavek na reformy v Řecku, kdy Řecko zůstává členem eurozóny.

3.2 Možné dopady na ekonomiku Evropské unie

Jako reakci na krizi v některých státech eurozóny přijala Evropská unie a Evropská centrální banka několik opatření. Opatření Evropské unie zakotvila fungování stálého záchranného mechanismu pro poskytování finanční pomoci členským zemím eurozóny v nouzi, dále byla přijata nová nařízení a směrnice k posílení makroekonomického dohledu nad zeměmi eurozóny. Evropská centrální banka pak přijala opatření, která spočívala v realizaci velmi uvolněné měnové politiky.

Výše zmiňovaná opatření prohlubující evropskou integraci ve fiskálních a dalších oblastech a opatření, která byla přijata Evropskou centrální bankou, nebyla shledána s téměř žádným efektem, který by se projevil na míře veřejného státního dluhu daných zemí. V roce 2016 byl veřejný dluh pětice zemí, které zasáhla krize nejvíce, vyšší než v době, kdy dluhová krize propukla.

Tabulka 4 Veřejný dluh pěti vybraných zemí eurozóny postižených dluhovou krizí (v % HDP)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Řecko	103,1	109,4	126,7	146,2	172,1	159,6	177,4	179,0	176,8	180,8
Irsko	23,9	42,4	61,5	86,3	110,3	119,6	119,4	104,5	76,9	72,8
Španělsko	35,6	39,5	52,8	60,1	69,5	85,7	95,5	100,4	99,4	99,0
Portugalsko	68,4	71,7	83,6	96,2	111,4	126,2	129,0	130,6	128,8	130,1
Kypr	53,5	45,1	53,8	56,3	65,7	79,7	102,6	107,5	107,5	107,1

Zdroj: Eurostat

Jak je možné vidět v tabulce, jediný stát z pěti zemí eurozóny postižených dluhovou krizí, který je na dobré cestě k překonání dluhové krize je Irsko. Veřejný dluh Irska se od roku 2007, kdy byl veřejný dluh pouze 23,9 HDP, vyšplhal až na 119,6 % HDP v roce 2012. Od té doby však klesá a v roce 2016 se veřejný dluh dostal na 72,8 % HDP. Pořád je to ale více jak trojnásobek oproti výchozí pozici v roce 2007.

V Řecku, Španělsku, Portugalsku a na Kypru k výraznému snižování veřejného dluhu nedochází a v některých případech dokonce dále roste, především díky méně restriktivní fiskální politice. Řecko má stále nejvyšší veřejný dluh ze všech zemí eurozóny. Na základě požadavku Paktu stability a růstu, držet veřejný dluh pod 60 % HDP, nedošlo ani u jedné z vybraných zemí k poklesu pod tuto hranici.

Tabulka 5 Deficit/přebytek veřejných financí pěti vybraných zemí Evropské unie (v % HDP)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Řecko	-6,7	-10,2	-15,1	-11,2	-10,3	-8,9	-13,2	-3,6	-5,7	0,5
Irsko	0,3	-7,0	-13,8	-32,1	-12,7	-8,0	-6,1	-3,6	-1,9	-0,7
Španělsko	1,9	-4,4	-11,0	-9,4	-9,6	-10,5	-7,0	-6,0	-5,3	-3,4
Portugalsko	-3,0	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4	-2,0
Kypr	3,2	0,9	-5,4	-4,7	-5,7	-5,6	-5,1	-8,8	-1,2	0,5

Zdroj: Eurostat

V tabulce výše můžete vidět přebytek nebo deficit veřejných financí pěti zemí eurozóny, které se potýkají s dluhovou krizí. Kladné hodnoty znamenají přebytek a záporné na druhou stranu deficit veřejných financí. Na základě Paktu stability a růstu by deficit veřejných financí neměl být vyšší než 3 % HDP, což za rok 2016 nesplňuje pouze Španělsko, které má deficit 3,4 % HDP. Ostatní země si prozatímne vedou s úrovní deficitu o poznání lépe než v případě veřejného dluhu.

Podle Thila Sarrazina (2013) spočívají dluhové problémy jižních zemí mimo jiné v tom, že sklon k důkladnému hospodaření, nutný pro členy měnových unií, a celkově obecný sklon k podřizování se všeobecně daným principům je v případě těchto společností méně vyhraněný než u společností severských zemí. Zároveň pozorně analyzoval dlužnické a věřitelské země eurozóny. Z toho vyplynulo, že severské země jsou v eurozóně vesměs státy s přebytkem běžného účtu platební bilance, jižní země jsou pak státy spíše deficitní.

Největším problémem spočívá v tom, že i přes poskytnutí záchranných balíků a pomoci, se situace až na výjimku nezměnila. Tato situace neubližuje jenom zadluženým zemím eurozóny, ale ohrožuje myšlenku společné měny na území Evropské unie a zároveň snižuje reputaci a význam eura i Evropské unie v celosvětovém měřítku.

3.2.1 Budoucnost společné měny a měnové oblasti

V současné době existuje mnoho názorů na budoucnost eura a celé eurozóny. Střetávají se zde názory pozitivní, které věří v budoucnost eura, i negativní, které nedávají euru budoucí perspektivu. Mezi těmito názory je tu pak několik dalších, které se snaží navrhnout řešení nastalé situace.

Jednou z možností je odchod některých zemí z eurozóny a to hlavně těch, co nesplňují požadavky Paktu stability a růstu. Nikdo však netuší, co by mohl návrat k původním měnám způsobit. Důsledkem by nejspíš bylo hlavně kurzové riziko. Rizikové země zároveň obdržely finanční pomoc ze strany ostatních členských států eurozóny i finančních institucí, a tak se nezdá velmi etické přijmout takovou podporu ze strany členských států a posléze eurozónu opustit.

Také je riziko toho, že by po jednom státu mohly začít odcházet další a další, což by zapříčinilo rozpad eurozóny. Návrat k vlastním měnám je velmi riskantní a také velice nákladný. Mělo by to negativní dopad na finanční trh a vysoké náklady na návrat k vlastní měně by některé státy nemusely finančně unést.

Dalším možným východiskem je nové uskupení, respektive reorganizace eurozóny a vytvoření kontrolních a řídicích orgánů.

Negativní vývoj současné situace v eurozóně by mohl mít vliv na měnu na devizovém trhu. Všeobecně by mohla propuknout panika ohledně další působnosti této měny a instituce by se jí začaly zbavovat. To by způsobilo znehodnocení měnového kurzu eura vůči zahraničním měnám na devizovém trhu.

Jedno je však jisté, současná situace není pro eurozónu vůbec příznivá. Slabší státy potřebují pomoc a ti silnější nemají jinou možnost, než jim pomoci, protože jejich bankrot by ovlivnil dění v celé eurozóně.

4. Integrační krize

Občané Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (dále jen Velké Británie) v referendu 23. června 2016 rozhodli, že již nadále nechtějí být součástí Evropské unie, což zapříčinilo počátek vyjednávání o desintegračním procesu, respektive vyjednávání o vystoupení Velké Británie z Evropské unie.

4.1 Deskripce a vymezení integrační krize

Před volbami do parlamentu Velké Británie slíbil David Cameron, tehdejší premiér, že pokud bude jeho strana opětovně zvolena, tak vyhlásí referendum o členství Velké Británie v Evropské unii. V květnu roku 2015 se tak stalo a premiér Cameron musel dostát svým slibům.

Před referendem proběhly kampaně jak zastánců, tak odpůrců setrvání v Evropské unii. Zatímco kampaně zastánců argumentovaly zejména ekonomickými výhodami zapojení Velké Británie do jednotného vnitřního trhu Evropské unie a varovali před ekonomickými riziky, respektive negativními ekonomickými šoky, které by mohlo přinést vítězství strany brexitu. Odpůrci setrvání poukazovali na negativní důsledky, nákladnost a nepotřebnost některých předpis Evropské unie. Rovněž ve své kampani zdůrazňovali potřebu obnovit suverenitu Velké Británie a návrat rozhodovacích pravomocí zpět britským občanům, britské vládě a parlamentu a také potřebu převzít kontrolu nad imigrací do Velké Británie.

Dne 23. června 2016 proběhlo referendum o setrvání Velké Británie v Evropské unii a většina hlasujících se rozhodla negativně, tedy že již nadále nechtějí být součástí Evropské unie. Jelikož ale byla politika Camerona postavená na prounijním smýšlení, tak rezignoval na post premiéra. Tohoto postu se zhostila Theresa May. I přes to, že také zastávala názor, že setrvání Velké Británie v Evropské unii je pro zemi výhodnější, se rozhodla respektovat výsledky referenda obyvatel Velké Británie. Britská vláda i občané věří, že tak velká změna jako je brexit bude mít pro Velkou Británie užitek. Existuje hodně důvodů, proč se silná země, jako je Velká Británie, rozhodla opustit Evropskou unii.

Za hlavní příčiny výstupu Velké Británie z Evropské unie je považováno to, že Velká Británie získá zpět svou suverenitu, nebude muset podléhat nařízením a regulacím Evropské unie, nebude se muset podílet na rozpočtu Evropské unie, vyhne se dalšímu nátlaku na přijetí společné měny euro a vyhne se imigraci jak v rámci migrační krize, tak v rámci ostatních států Evropské unie. I přes odpor některých občanů a žádosti o opakování referenda, dne 29. března 2017 Velká Británie oficiálně oznámila svůj záměr z Evropské unie vystoupit.

Odchodem Velké Británie z Evropské unie se dostane Unie do zcela nové situace, neboť je to poprvé, co ji jeden z členů opouští. Výstup Velké Británie z Evropské unie neboli brexit, neovlivní jen vzájemné vztahy, ale bude mít vliv i na členské státy uvnitř Evropské unie. Změní se mocenské poměry mezi velkými a menšími zeměmi a stejně tak mezi členskými státy s různými názory na další směřování Evropské unie a na podobu a hloubku evropské integrace. Podle toho, jak se bude vyvíjet jednání a jaký bude mít vliv výstupu Velké Británie z Evropské unie na vystupující zemi, mohou přicházet další žádosti o zahájení desintegračního procesu anebo se naopak zvýší zájem o hlubší integraci mezi členskými státy.

Brexit je velkým ohrožením pro Evropskou unii. Do této chvíle nebyla zvažována možnost vystoupit z Evropské unie, ale po uveřejnění výsledků referenda se ozvalo hned několik členských zemí se zájmem o referendum. Jednou z těchto zemí je i Česká republika, kde někteří čeští politici proklamují a slibují referendum o setrvání České republiky v Evropské unii.

4.2 Možné dopady na ekonomiku Evropské unie

V současné době se nejvíce řeší to, jaké vztahy mezi Velkou Británií a Evropskou unií nastanou, poté co Velká Británie unii opustí. Thomas Sampson (2017) shrnul budoucnost vzájemného obchodu po vystoupení Velké Británie z Evropské unie do tří možností.

První možností, tzv. měkký brexit je následovat i jiné evropské země, jako je třeba Norsko, a vstoupit do Evropského hospodářského prostoru, tedy jednotného trhu, který zahrnuje čtyři základní svobody a to svobodu pohybu zboží osob, služeb a kapitálu. Členské státy tohoto prostoru také podléhají některým stanoveným opatřením Evropské unie, například ochrana spotřebitele, produktové standardy nebo konkurenční politika. Tato možnost se

zdá být pro Brity nejvýhodnější, hlavně s ohledem na to, že jedním z největších exportních trhů pro Velkou Británii je právě Evropská unie. Na druhou stranu členství v Evropském hospodářském prostoru má zajišťovat mezi svými členy i volný pohyb osob, což byl jeden z hlavních důvodů volby brexitu. Tedy to, že se Británii nezamlouvá, kolik ekonomický migrantů, nejen v rámci migrační krize, si vybírá jejich zemi jako svou cílovou. Zároveň již proběhlo i vyjádření ze strany zástupců Velké Británie, že o tzv. měkký brexit nemají zájem, byť je jejich cílem úzká spolupráce.

Druhou možností je, že po brexitu se vytvoří dohoda o volném trhu, která by zahrnovala ustanovení o jejich vzájemném obchodu a ekonomických vztazích mezi Velkou Británií a Evropskou unií. Jak ale již ukázala třeba jednání ohledně Dohody o volném obchodu mezi Evropskou unií a Kanadou (CETA), tak tato jednání jsou velmi časově náročná. Na jednu stranu sice již Velká Británie jako člen Evropské unie s Unií spolupracovala, ale je více než jasné, že si bude chtít vyjednat mnohem lepší podmínky, než jaké měla jako člen Evropské unie, což by mohlo ještě více prodloužit jednání o případné dohodě. Hlavním důvodem této proluky by mohlo být jednání Velké Británie, kdy se bude chtít integrovat pouze v oblastech, z kterých jí plynou výhody, což na druhou stranu nevyhovuje Evropské unii.

Třetí možností je, že Velká Británie bude obchodovat s Evropskou unií na základě pravidel členů Světové obchodní organizace. Druhá i třetí možnost se také nazývají tvrdý brexit.

4.2.1 Možné ekonomické efekty na Velkou Británii

Rozhodnutí vystoupení Velké Británie z Evropské unie může mít hned několik následků. Jedním z nich je možná deprecie finančních příjmů Velké Británie. Dále je možnost snížení objemu investic ze zahraničí. Po vystoupení z Evropské unie by se mohlo HDP Velké Británie pomalu zvýšit, ale pouze za podmínky, že bude Británie úspěšná při vyjednávání o volném trhu s ostatními zeměmi. Británie získá větší autonomii a tak bude moci rozhodovat o svém ekonomickém a sociálním prostředí.

Velká Británie má v plánu zvyšovat minimální mzdu, což by mohlo přilákat jiné obyvatele Evropské unie k práci právě v Británii. Vystoupením ale chrání pracovní pozice pro své obyvatele, čímž se může zvýšit úroveň žití ve Velké Británii.

S ohledem na to, že Británie nejvíce exportuje právě do Evropské unie, tak nastává možnost, že některé britské firmy přesídlí do Irska, které členem Evropské unie zůstává. To by mohlo ekonomicky pomoci Irsku, které se stále ještě dostává z dluhové krize. Pro Velkou Británii to znamená především to, že bude co nejvíce usilovat o společnou dohodu o volném trhu s Evropskou unií. Ta bude pro zemi i pro podnikatele nejvýhodnější a pomůže čelit možným ztrátám. V případě exportu je dost pravděpodobně, že se jeho míra sníží, protože se zvýší cena výrobků a zvýší se i cena importovaných výrobků. V obou případech je vysoce důležité to, jak si Velká Británie povede v dohadování ohledně volného obchodu s Evropskou unií i s jiným zeměmi, o které přijde svým vystoupením.

4.2.2 Možné ekonomické efekty na Evropskou unií

Z Evropské unie odchází jeden z největších členských stát. Vystoupením Velké Británie odejde z Evropské unie země, která má dlouhodobě na základě údajů od Eurostatu ve srovnání s průměrem Evropské unie vyšší ekonomickou úroveň, vyšší ekonomický růst a nižší míru nezaměstnanosti. Naopak má Velká Británie vyšší rozpočtový deficit a vyšší veřejný dluh.

Na základě těchto informací by se měl po brexitu v průměru snížit hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele v paritě kupní síly i růst reálného HDP, snížit by se měl ale i rozpočtový schodek a veřejný dluh. Zvýšit by se naopak měla nezaměstnanost.

Tabulka 6 Deficit Evropské unie s Velkou Británií (28) a bez Velké Británie (27) (v mld. EUR)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Evropská unie (28)	324,5	814,6	820,2	601,4	571,1	449,2	415,6	351,9	249,4
Evropská unie (27)	323,2	811,9	817,3	598,0	568,8	446,9	413,3	350,4	249,0

Zdroj: Eurostat

Tabulka 7 Veřejný dluh Evropské unie s Velkou Británií (28) a bez Velké Británie (27) (v mld. EUR)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Evropská unie (28)	7,93	8,96	10,05	10,70	11,27	11,61	12,14	12,50	12,40
Evropská unie (27)	7,91	8,93	10,01	10,67	11,24	11,58	12,11	12,46	12,36

Zdroj: Eurostat

V tabulkách výše jsou zaneseny informace o veřejném dluhu a deficitu Evropské unie s Velkou Británií, tedy 28 členských států, a Evropské unie bez Velké Británie, tedy 27 členských států, mezi roky 2008 až 2016. Na základě údajů je možné vidět, že veřejný dluh i deficit Evropské unie bez Velké Británie se v průběhu let udržuje na nižší úrovni, než veřejný dluh a deficit Evropské unie se všemi současnými členy. V případě obou veličin se ale rozdíl zmenšuje.

Riziko brexitu spočívá v možnosti, že se sníží význam Evropské unie ve světové ekonomice. Již dlouhodobě k efektu snižování podílu na světovém hrubém domácím produktu dochází v rámci vyspělých ekonomik, jako jsou USA a Evropská unie, naopak roste podíl nově industrializovaných a rozvojových zemí včetně Číny a Indie.

Největší hrozbou pro Evropskou unii je však to, že se brexit stane příkladem pro ostatní nespokojené členské země. Tuto hrozbu ještě umocňuje skutečnost, že výsledek referenda, až na pokles libry na peněžním trhu, nevyvolal žádnou významnou ekonomickou katastrofu pro Velkou Británii. Důkazem nespokojenosti s nastalou situací je i nárůst volebních preferencí politických stran, které mají kritický pohled na současné fungování Evropské unie a další prohlubování integrace. Jedná se především o reakci na neschopnost Evropské unie účinně řešit některé nastalé krize. Místo odstraňování příčin jsou jen zmírňované jejich následky.

Vystoupení Velké Británie z Evropské unie dlouhodobě změní i vnitřní politiku unie. S ohledem na odstoupení britských politiků ze svých pozic ve správě Evropské unie se dá očekávat zvýšení regulační zátěže pro podniky v Evropské unii, slabší ochranu autorských práv v Evropské unii, menší unijní rozpočet a zvýšení příspěvků jednotlivých členských států, větší tlak na harmonizaci daní a vyšší zdanění finančních transakcí a menší podporu jaderných a dalších alternativních zdrojů energie.

Jen těžko se dá dedukovat, co se stane v situaci, která je pro evropskou společnost nová. Ohledně všeho se teprve jedná a až časem se ukáže, zda byl desintegrační krok ze strany Velké Británie správný či nikoliv.

Závěr

Tato práce se zaměřuje na detekci potenciálních hrozeb vývoje Evropské unie s dopadem na její ekonomiku a zahraniční obchod. V první kapitole byly vymezeny aktuální události, jednání či vlivy, které se projektují do dalšího vývoje Evropské unie. V rámci druhé kapitoly a jejích podkapitol se práce zabývá analýzou již konkrétních vybraných hrozeb, v případě této práce se jednalo o migrační, dluhovou a integrační, respektive desintegrační krize. V jednotlivých podkapitolách byl věnován prostor k deskripci a vymezení jednotlivých vybraných hrozeb a analyzovány jejich možné dopady na ekonomiku a zahraniční obchod Evropské unie.

V rámci této práci byly stanoveny dvě výzkumné otázky.

První otázka byla „Které hrozby budoucího vývoje Evropské unie je nutno považovat za významné?“. Odpověď na první otázku se skrývá v první kapitole, kde jsou vymezeny aktuální jednání, vlivy či události, které mohou ovlivnit další vývoj Evropské unie. Je zde zmíněna problematika současné bezpečnosti, dalšího rozšiřování Evropské unie o nové kandidátské země, desintegračního procesu v Evropské unii, čtvrté průmyslové revoluce, znečišťování životního prostředí, preferenční obchodní vztahy, dluhové krize, migrační krize, kohezní politiky, globalizace, nerovnováhy na trhu práce a evropská politika sousedství.

Druhá otázka zněla „Jaké dopady signifikantních hrozeb, vymezených pro účely bakalářské práce, lze očekávat na ekonomiku Evropské unie, popřípadě její zahraniční obchod?“. Na druhou otázku odpovídá druhá část této práce, která je věnovaná vybraným hrozbám a jejich dopadu na ekonomiku a zahraniční obchod Evropské unie. Pro účely bakalářské práce byly vybrány migrační, dluhová a integrační krize.

Migrační krize je problémem nejen Evropské unie, ale i schengenského prostoru. Krize, kterou způsobila masová migrace především z válečných oblastí na Blízkém východu ochromila Evropskou unii a vytvořila rozpor mezi některými členy Unie. Migrační krize má mnoho společného s problematikou bezpečnosti. Kdy díky některým bezpečnostním rizikům musela být uzavřena významná místa užívaná veřejností, jako jsou například letiště a zvýšily se celkové náklady na bezpečnost i na řešení uprchlické krize.

Dluhová krize trvá již od roku 2009, kdy Evropskou unii zasáhla globální ekonomická krize. Nejprve o finanční pomoc zažádalo Řecko a posléze i další státy. I přes několik záchranných balíků se většina zemí zasažených dluhovou krizí stále potýká s velmi vysokým veřejným dluhem. Dluhová krize ohrožuje hlavně existenci společné měny euro, které figuruje jako jeden ze společných znaků zemí, které se potýkají s touto krizí. Vystává tím otázka, zda má euro možnost existovat v té formě v jaké teď je i nadále.

Poslední hrozbou, kterou autorka zvolila, je krize integrace. Tato část se věnuje výstupu Velké Británie z Evropské unie. V referendu v roce 2016 občané Velké Británie rozhodli, že již nadále nechtějí být součástí Evropské unie a britská vláda se rozhodla, že jejich přání splní. V současné době probíhá jednání o procesu desintegrace a také o vztahu mezi Velkou Británií a Evropskou unií a to i to, jak bude dále fungovat vzájemný obchod mezi nimi.

Většina výše zmíněných rizik jsou stále v průběhu a tak se dá jen stěží přesně určit, jaký bude jejich dopad na ekonomiku Evropské unie. Obvykle jejich vývoj závisí na vnějších vlivech. V případě migrační krize záleží na době, jakou bude nadále trvat válka v Sýrii a na Blízkém východě. Vývoj dluhové krize závisí na vývoji celosvětové ekonomiky, zda přijde ekonomická recese a v jaké míře ovlivní ekonomiku Evropské unie a eurozóny. Jednání o Brexitu jsou teprve v počátcích, ale vývoj jednání, respektive výsledek desintegračního procesu, bude mít vliv na další integrační popřípadě desintegrační kroky Evropské unie a může ohrozit samotnou existenci Evropské unie jako hospodářské popřípadě měnové unie.

Seznam použité literatury

Seznam citací

BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. 2013. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4568-8

BBC. 2018. All you need to know about the UK leaving the EU. [online]. Londýn: BBC [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: www.bbc.com/news/uk-politics-32810887

BINDI, Frederiga. 2010. *Foreign Policy of the European Union*. Washington D. C.: Brookings Institution Press. ISBN 978-08157722526.

BUSINESSINFO.CZ. 2018. *Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. Praha: Czech Trade [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: www.businessinfo.cz

CIHELKOVÁ, Eva. 2011a. *Evropská ekonomická integrace: procesy, politiky, governance*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1835.

CIHELKOVÁ, Eva. 2011b. *Evropská politika sousedství: nástroj budování prostoru bezpečnosti, stability a prosperity?* Současná Evropa [online]. 2 (2): 28 [cit. 2017-09-30]. Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/cihelkova1.pdf>

CIHELKOVÁ, Eva a kol. 2009. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. Praha: C.H.Beck. ISBN 978-80-7400-155-0.

ČTK. 2018. *EK: Srbsko a Černá Hora by mohly do EU vstoupit k roku 2025* [online]. Praha: Česká tisková kancelář [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: www.ceskenoviny.cz/ek-srbsko-a-erna-hora-by-mohly-do-eu-vstoupit-k-roku-2025/1582639

EUROSTAT. 2018. Your key to European statistics [online]. Luxembourg: European Commission [2018-02-28]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/web/main/home

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. 2009. *Evropská unie*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-180-2.

HILL, Christopher a Michael SMITH. 2011. *International relations and the European Union*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press. New European Union series. ISBN 978-0199544806.

JANÁČKOVÁ, Stanislava. 2010. *Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku. ISBN 978-80-86547-95-4.

JUNCKER, Jean-Claude. 2017. *Bílá kniha o budoucnosti Evropy* [online]. Brusel: Evropská unie. [cit. 2017-09-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/bila_kniha_budoucnosti_evropy_cs.pdf

KRAFT, Jiří a Jiří FÁREK. 2012. *Světová ekonomika v epoše globálních změn*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372910-3.

KRAFT, Jiří a Jiří FÁREK. 2008. *Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-413-9.

KUNEŠOVÁ, Hana, Aleš KOCOUREK, Pavla BEDNÁŘOVÁ, Eva CIHELKOVÁ a Miloš NOVÝ. 2014. *Světová ekonomika – nové jevy a perspektivy*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-502-2.

LACINA, Lubor a Antonín RUSEK. 2007a. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-077-2.

LACINA, Lubor a kol. 2007b. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7179-560-5

PROQUEST. 2017. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

SAMPSON, Thomas. 2017. Brexit: The Economics of International Disintegration. *Journal of Economic Perspectives* [online]. 4 (4): 163-184 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://personal.lse.ac.uk/sampson/BrexitDisintegration.pdf>

SARRAZIN, Thilo. 2013. *Evropa euro nepotřebuje: jak nás politické vizionářství zavedlo do krize*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2314-8.

Bibliografie

- BÁRKOVÁ, Dana. 2014. *Euro – jednotná měna pro nejednotnou Evropu*. Ostrava: Key Publishing. ISBN 978-80-7418-217-4.
- BŘÍCHÁČEK, Tomáš. 2016. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause. Publikace (Institut Václava Klause), č. 31/2016. ISBN 978-80-7542-023-7.
- EUROSKOP.CZ. 2018. *Věcně o Evropě* [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/>
- LARISCHOVÁ, Kristina, Erfried ADAM a Libor ROUČEK. 2009. *Evropské odpovědi na globální výzvy 21. století*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung. ISBN 978-80-254-4073-5.
- MPI. 2015. *Europe's Migration Crisis in Context: Why Now and What Next?* [online]. Washington DC, Migration Policy Institute [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: <http://www.migrationpolicy.org/article/europe's-migration-crisis-context-why-now-and-what-next>
- NELSON, Rebecca, Paul BELKIN a James. K. JACKSON. 2017. *The Greek Debt Crisis: Overview and Implications for the United States*. [online]. Congressional Research Service [cit. 2018-01-16]. Dostupné z: <http://fas.org/sgp/crs/row/R44155.pdf>
- NEWTON COLLEGE. 2016. *Brexit, imigrace, finanční rizika: zvládne EU své krize?: souhrnná publikace z vědeckopopularizačního semináře*. 2016. Brno: Newton College. ISBN 978-80-87764-07-7.
- NEWTON COLLEGE. 2013. *Krize eurozóny: současný stav a perspektivy: souhrnná publikace z vědeckopopularizačního semináře*. Brno: Newton College. ISBN 978-80-87764-01-5.
- TUNKROVÁ, Lucie a Pavel ŠARADÍN, ed. 2007. *Turecko a Evropská unie: česká a turecká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-1875-9.
- WARRICK, Joby. *Vzestup Islámského státu: pod černou vlajkou teroru*. 2016 Brno: Jota. ISBN 978-80-7462-968-6.